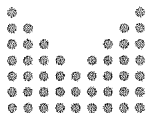

Stanovisko k otázce účastenství v řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu

Dopisem ze dne 19. října t. r. pod výše uvedeným č. j. jste se na oddělení správního řízení odboru legislativy a koordinace předpisů obrátili s žádostí o stanovisko k otázce, zda je účastníkem řízení z moci úřední v případě řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 písm. a) zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů, též vlastník předmětné nemovitosti, který dal k řízení podnět, a pokud ano, v jakých právech nebo povinnostech může být ve smyslu § 27 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, přímo dotčen. K předmětné otázce Vám z hlediska naší působnosti sdělujeme následující:

Podle § 12 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místu trvalého pobytu, a) byl-li zápis proveden na základě pozměněných, neplatných, neúplných nebo padělaných dokladů nebo nepravdivě nebo nesprávně uvedených skutečností, b) byl-li objekt, na jehož adrese je občan hlášen k trvalému pobytu, odstraněn nebo zanikl nebo je podle zvláštních právních předpisů nezpůsobilý k užívání za účelem bydlení, nebo c) zaniklo-li užívací právo občana k objektu nebo vymezené části objektu, jehož adresa je v evidenci obyvatel uvedena jako místo trvalého pobytu občana a neužívá-li občan tento objekt nebo jeho vymezenou část.

Podle § 12 odst. 2 téhož zákona ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místě trvalého pobytu podle odstavce 1 písm. c) jen na návrh vlastníka objektu nebo jeho vymezené části nebo na návrh oprávněné osoby uvedené v § 10 odst. 6 písm. c). Navrhovatel je v takovém případě povinen existenci důvodů uvedených v odstavci 1 písm. c) ohlašovně prokázat.

Podle § 18 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel se v řízení o zrušení údaje o místě trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 vždy vydává rozhodnutí ve správním řízení.

Z uvedených ustanovení zákona o evidenci obyvatel podle našeho názoru plyne, že údaj o místu trvalého pobytu je rušen ve správním řízení buď z moci úřední ve smyslu § 46 a 47 správního řádu (na základě podnětu podle § 42 správního řádu nebo skutečnosti známé správnímu orgánu z úřední činnosti – viz dále), jde-li o případ podle § 12 odst. 1 písm. a) a b), anebo ve správním řízení na návrh (žádost) ve smyslu § 44 a 45 správního řádu, jde-li o případ podle § 12 odst. 1 písm. c). Tento právní názor lze podpořit též rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 9. 2009, čj. 15 Ca 45/2009 – 38, podle kterého *„řízení vedená ohlašovnamí o zrušení údaje o místu trvalého pobytu z důvodů uvedených v § 12 odst. 1 písm. a) a písm. b) zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, je možné zahájit výlučně z moci úřední, a nikoliv i na návrh podaný kýmkoliv u ohlašovny“*, a podpůrně rovněž důvodovou zprávou k § 12 zákona o evidenci obyvatel, v níž se uvádí, že *„nově je stanoven případ, kdy ohlašovna rozhodne ve správním řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu, zaniklo-li užívací právo k objektu a občan tento objekt již neužívá a stále je v místě hlášen. Zahájení takového řízení lze uskutečnit pouze na návrh oprávněné osoby nebo vlastníka“*.

Podle § 27 odst. 1 písm. a) správního řádu v řízení o žádosti jsou účastníky řízení žadatel a další dotčené osoby, na které se pro společenství práv nebo povinností s žadatelem musí vztahovat rozhodnutí správního orgánu. Podle § 27 odst. 1 písm. b) správního řádu v řízení z moci úřední jsou účastníky řízení dotčené osoby, jimž má rozhodnutí založit, změnit nebo zrušit právo anebo povinnost nebo prohlásit, že právo nebo povinnost mají anebo nemají. Podle § 27 odst. 2 správního řádu jsou účastníky řízení též další dotčené osoby, pokud mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech nebo povinnostech. Pro to, aby taková osoba byla účastníkem správního řízení, musí být splněna podmínka, že práva nebo povinnosti mohou být rozhodnutím dotčeny přímo, tedy bezprostředně, nepostačovalo by dotčení práv nepřímo, např. prostřednictvím jiné osoby (např. pokud by rozhodnutí ukládalo povinnost či odnímal právo nějaké osobě a v důsledku toho by jiná osoba, např. osoba jí blízká, utrpěla újmu), nebo prostřednictvím jiné právní skutečnosti,

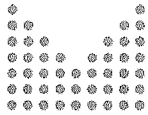
do které se obsah rozhodnutí ve správním řízení promítá a kterážto právní skutečnost se teprve postavení dotčené osoby přímo dotýká. Může jít o osoby, jejichž právní postavení by se mohlo v důsledku rozhodnutí změnit. Tato (možná) změna právního postavení neznamena vznik nových práv a povinností vyplývajících z rozhodnutí (to by pak šlo o účastníka podle § 27 odst. 1), ale pouze přímý vliv na jejich výkon.¹

Podle § 42 správního řádu správní orgán je povinen přijímat podněty od fyzických nebo právnických osob či jiných správních orgánů, aby bylo zahájeno řízení z moci úřední. Pokud o to ten, kdo podal podnět, požádá, je správní orgán povinen sdělit mu ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy podnět obdržel, že řízení zahájil, nebo že neshledal důvody k zahájení řízení z moci úřední, popřípadě že podnět postoupil příslušnému správnímu orgánu. Sdělení správní orgán nezasílá, postupuje-li vůči tomu, kdo podal podnět, podle § 46 odst. 1 nebo § 47 odst. 1 správního řádu. Podnět k zahájení řízení z moci úřední podle § 42 správního řádu není podáním dle § 37 správního řádu (nejsou na něj kladeny žádné formální ani materiální požadavky), je zásadně neformální a může jej podat kdokoli. Na rozdíl od žádosti nebo odvolání podnět není úkonem, kterým by se dotčené osoby vůči správnímu orgánu domáhaly uplatnění nějakých svých subjektivních práv, neboť neexistuje právo na to, aby bylo v určité věci zahájeno řízení z moci úřední.

V § 42 správního řádu je vyjádřena zásada oficiality, která znamená, že správní orgán má právo a povinnost zahájit řízení, jakmile nastane skutečnost předvídaná zákonem, bez ohledu na to, jak ji zjistí, resp. řízení zahajuje a jeho předmět určuje sám správní orgán. Možnost zahájit správní řízení z moci úřední slouží prvořadě k tomu, aby ve veřejném zájmu byla určitá věc správním orgánem autoritativně vyřešena, resp. rozhodnuta, a nikoliv k realizaci individuálních veřejných subjektivních práv fyzických a právnických osob. Podatel podnětu proto nemá práva, která správní řád přiznává účastníkům řízení (právo nahlížet do spisů, seznamovat se s výsledky činnosti správního orgánu při prověřování jeho podnětu, nemá právo činit jakékoliv návrhy na provádění důkazů, vydání rozhodnutí ve věci či činění jiných úkonů správním orgánem, o kterých by musel správní orgán autoritativně rozhodnout, nemá právo na podání jakéhokoliv opravného prostředku proti tomu, jak správní orgán s jeho podnětem naložil). Není zde proto ani důvod podatelům podnětu poskytovat soudní ochranu v rámci správního soudnictví, která je při splnění zákonných podmínek poskytována účastníkům řízení².

¹ JUDr. Josef Vedral, Ph.D., Praha 2006; 2012 © RNDr. Ivana Hexnerová - BOVA POLYGON, Praha 2006; 2012 ISBN 978-80-7273-166-4, str. 331.

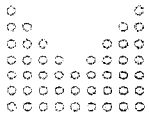
² K tomu srov. § 5 a § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; a usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 2. 2007, čj. 2 As 64/2005-108, v němž je uvedeno, že *„jak pro osobu požadující zaevidování změny, tak pro osobu podávající návrh na zrušení místa*

Vzhledem k výše uvedenému lze říci, že účastníkem řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 písm. a) a b) zákona o evidenci obyvatel je pouze osoba, jíž má být údaj o trvalém pobytu zrušen. Této osobě se rozhodnutím autoritativně ruší právo na ohlášení údaje o místu trvalého pobytu, jde tedy o osobu dotčenou tímto rozhodnutím, která je účastníkem řízení z moci úřední podle § 27 odst. 1 písm. b) správního řádu. Podatel podnětu není podle našeho názoru účastníkem řízení ve smyslu § 27 odst. 2 správního řádu, a to ani v případě, že jde o vlastníka nemovitosti. Jak je uvedeno výše, správní orgán může zahájit řízení z moci úřední, jakmile nastane skutečnost předvídaná zákonem, tedy bez ohledu na podnět například vlastníka nemovitosti. Lze totiž říci, že v případech uvedených v § 12 odst. 1 písm. a) a b) zákona o evidenci obyvatel je ve veřejném zájmu, aby správní orgán rozhodl (z moci úřední) o zrušení trvalého pobytu vůči dotčené osobě jako účastníkovi řízení. Rozhodnutí o zrušení trvalého pobytu v tomto případě nezasahuje do individuálních subjektivních práv jiné osoby (resp. nemění postavení jiné osoby) než dotčené osoby, které má být údaj o trvalém pobytu zrušen.

Postavení podatele podnětu (vlastníka nemovitosti) jako účastníka řízení o zrušení trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 písm. a) a b) zákona o evidenci obyvatel nelze podle našeho názoru dovodit ani z § 10 odst. 7 téhož zákona, v němž se stanoví povinnost ohlašovny oznámit vlastníku objektu změnu v počtu přihlášených osob k trvalému pobytu u oprávněné osoby. Podle § 18 odst. 2 zákona o evidenci obyvatel o úkonech souvisejících s ohlášením změny místa trvalého pobytu podle § 10 odst. 4 až 11 se uskuteční záznam na přihlašovacím lístku. V případě ohlášení změny místa trvalého pobytu se tedy nejedná o řízení podle části druhé a třetí správního řádu, v němž se autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech účastníků řízení a dalších dotčených osob (§ 9 a § 67 odst. 1 správního řádu). Jedná se o neformální postup podle části čtvrté správního řádu (§ 154 správního řádu), v němž se nevydává rozhodnutí a nevystupují v něm ani účastníci řízení podle § 27 správního řádu (namísto účastníků řízení se hovoří o dotčených osobách ve smyslu § 2 odst. 3 správního řádu).

trvalého pobytu, tak pro osobu, jíž je místo trvalého pobytu rušeno, má rozhodnutí závažné důsledky. Občan, který požaduje změnu místa pobytu, tak musí mít možnost soudní ochrany v případě, že splnil podmínky pro změnu, případně že odstranil nedostatky či rozpory v předkládaných dokladech, a že negativní rozhodnutí ohlašovny bylo nedůvodné. Občan, který se domáhá zrušení trvalého pobytu jiným osobám, majícím evidovaný pobyt na jeho adrese, musí mít možnost ochrany v případě, že doložil, že pro zrušení pobytu těchto jiných osob byla splněna podmínka zániku užívacího práva k objektu či jeho části, a že nevyhovění jeho návrhu bylo nedůvodné. Občan, jemuž byl zrušen údaj o trvalém pobytu, pak musí mít možnost soudní ochrany v případě, že rozhodnutí bylo vydáno, aniž byly podklady zápisu pozměněné, neplatné nebo padělané, či aniž by zápisu dosáhl nesprávným uvedením určitých skutečností, stejně tak, pokud bylo vyhověno návrhu oprávněné osoby, aniž doložila zánik užívacího práva.“

Odlišná situace nastává v řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel. V daném případě jde o řízení o žádosti, v němž jsou na základě § 12 odst. 2 citovaného zákona žadateli vlastníkem objektu nebo jeho vymezené části nebo oprávněná osoba uvedená v § 10 odst. 6 písm. c) jako účastníci řízení ve smyslu § 27 odst. 1 písm. a) správního řádu. Tyto osoby se žádostí domáhají svého individuálního subjektivního práva v podobě zrušení údaje o místu trvalého pobytu jiné osoby v jimi vlastněné nebo užívané nemovitosti. Rozhodnutím o této žádosti přitom dojde k přímému dotčení (zásahu) do jejich práv. Účastníkem řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 písm. c) zákona o evidenci obyvatel je dále osoba, jíž se návrh (žádost) na zrušení údaje o trvalém pobytu týká. Této osobě se rozhodnutím ruší právo na ohlášení údaje o místu trvalého pobytu. Jde proto o osobu přímo dotčenou rozhodnutím o zrušení údaje o místu trvalého pobytu, která je účastníkem řízení ve smyslu § 27 odst. 2 správního řádu.